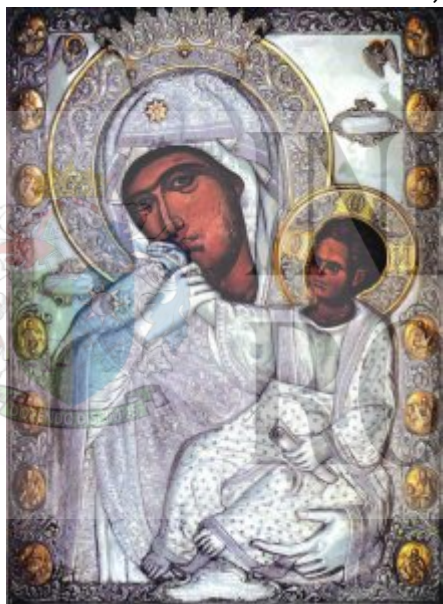

Maria, Maica Domnului, cea binecuvântată de Sfântul Duh, de a fi purtătoarea Cuvântului, a fost și rămâne un simbol al feminității, al credinței, al devotamentului. Ea este considerată în multe lucrări drept „Purtătoarea de Dumnezeu” iar numele său, cercetând sursele de proveniență ebraică, egipteană, grecească, semnifică în principiu „cea aleasă de Dumnezeu”. Despre viața Mariei aflăm din surse diferite, nu toate pline de încredere, unele fiind legende sau credințe împământenite și acceptate pentru că spun lucruri pe care oamenii doresc de fapt să le creadă. Cert este că Maria este considerată o entitate sfântă nu numai de către creștini (ortodocși, catolici, anglicani deopotrivă) ci și de musulmani, care vorbesc despre ea cu deosebită considerație, „Maryam” fiind amintită de trei ori în Coran, ca cea aleasă de Allah pentru a da naștere lui Iisus.

În Biblie sunt destul de puține referiri la Maria, mama lui Iisus. Aflăm despre ea, chiar din primele descrieri, că era o tânără plină de smerenie, o „almah”, cuvânt de origine ebraică ce denumea o adolescentă în jur de 12 ani, dar în Noul Testament nu se vorbește despre nașterea sau moartea ei ci se fac referiri doar la câteva evenimente din viața sa, evenimente care de altfel sunt cruciale: momentul Bunei Vestiri, al nașterii Mântuitorului, al aducerii copilului Iisus la Templu, al nunții din Caana, al crucificării și, după Înălțare, când este amintită că era prezentă alături de apostoli. Chiar și în aceste momente, ea este uneori doar pomenită ca prezentă, dar numele ei se amintește doar între celelalte. Maria s-a născut, probabil, la Ierusalim, prin anul 16 î.Chr.

DEPENDENȚA
ROMÂNĂ
*Independența
prin Cultură*

Părinții ei, Ioachim și Ana (coborâtoare, prin tatăl său, din stirpea lui David, așa cum spuneau Scripturile că trebuie să fie linia predecesorilor Celui ce trebuia să vină), erau îndurerați pentru că nu aveau copii, ceea ce la acea vreme reprezenta o pedeapsă a Domnului, comunitatea privindu-i cu dispreț pe cei care fuseseră astfel „marcați”. După multe rugăciuni, cei doi sunt anunțați de Arhanghelul Gabriel că vor fi părinții unei copile, deși erau de o vârstă înaintată. Trebuie să ne amintim aici că Biblia povestește de câteva astfel de cazuri, pornind chiar din vechime, de la Avraam și Sara, care aveau aproape 100 de ani în momentul nașterii fiului lor, Isac.

Se spune că Maria ar fi fost dusă la Templul din Ierusalim, unde erau găzduite mai multe fecioare dar și bătrâni. Este încredințată spre creștere, lui Zaharia (tatăl lui Ioan Botezătorul), care a vegheat asupra ei, cea care ar fi fost denumită „semnul lui Dumnezeu”. Se pare că ea ar fi urcat toate treptele Templului dintr-o suflare, fără să se oprească la fiecare treaptă, murmurând rugăciunea, așa cum făceau ceilalți. Marele preot ar fi luat-o în brațe și ar fi dus-o în „Sfânta Sfintelor”. ÎPS Patriarhul Daniel a vorbit despre acest moment important din viața ei, acela în care este adusă la Templu și este primită în locul în care numai Arhiereul intra, o dată pe an.

Presupusa ei primire acolo are o semnificație profundă, conform spuselor Patriarhului României:

Chivotul Legii Vechi, cel care conținea relicve sfinte, fusese furat din Templu, în timpul luptelor cu asirobabilonienii. În momentul în care copila Maria intră în acel spațiu sfânt, „ea devine Chivotul Nou, Chivotul Însuflețit din care se zămislește și se naște Hristos”. Despre copilăria sa aflăm și din scrierea protoevanghelică a lui Iacov, (care este bănuită de unii critici că ar fi destul de fantezistă). El afirmă că de la trei până la doisprezece ani, Maria „a stat în Templu, hrănită de către un înger” și, ajunsă la maturitate, adică trecând de pragul pubertății, este hărăzită unui protector izraelit, văduv și mai în vârstă decât ea, pentru a fi protejată de el, ca să rămână fără pată. Dar, nu după multă vreme, ea primește prin Arhanghelul Gabriel, vestea că va da naștere unui prunc, fără a cunoaște bărbatul, deci fără a purta păcatul biblic și acest copil va fi cel care va mântui Lumea.

Erau vremuri în care o femeie care ar fi fost adulterină era aspru pedepsită și totuși, părinții săi, logodnicul său, Iosif, dar și Elisabeta, fiica lui Zaharia, verișoara sa care era deja însărcinată cu Ioan (cel care va deveni Ioan Botezătorul) sunt convinși că Maria va da naștere unui copil prin Imaculata Concepțiune, adică acest prunc este Fiul lui Dumnezeu, prin pogorârea Duhului Sfânt asupra ei. În Noul Testament, numai doi dintre cei patru evangheliști vorbesc despre momentul în care Maria află vestea că va fi mama unui Prunc Sfânt, dar cei doi, Matei și Luca au exprimări destul de diferite. Matei amintește despre Arhanghelul Gabriel cel ce i-a apărut în vis lui Iosif, logodnicul Mariei, căruia îi spune că logodnica sa va da naștere unui copil care „va salva poporul său din păcat” dar nu vorbește și despre apariția sa în fața Fecioarei. Evenimentul acesta apare numai în relatările evanghelistului Luca. Îndoieli apar și în relatarea lui Matei despre fuga Mariei în Egipt, cu Iosif și copilul Iisus, de unde se va întoarce la Nazareth abia peste 2-3 ani, după moartea tiranului Irod, cel care a ordonat să fie uciși toți pruncii nou născuți.

Luca însă, nu povestește acest episod. Unii cercetători tind să creadă că Matei nu a avut o justificare istorică asupra momentului ci l-a adăugat pentru ca, așa cum cu sinceritate spune: ca să se împlinească cuvântul spus de Domnul, prin proroc: „din Egipt am chemat pe Fiul Meu”. După momentul nașterii lui Iisus, Maria practic dispare din atenția celor patru evangheliști. Episodic, ea traversează scrierile lor doar punctând de fapt momente din viața terestră a lui Iisus, așa cum deja am amintit. Dacă citim cu atenție Noul Testament, constatăm că numele Mariei nu apare deloc la Marcu, cea mai veche Evanghelie, unde se vorbește despre ea dar nu i se menționează numele. Apoi, la Ioan și Matei apare de patru ori și la Luca de trei ori și, din nou, fără nume. Apare apoi în „Faptele Apostolilor”, de trei ori, tot fără nume iar în „Epistolele” lui Pavel nu se vorbește deloc despre ea. Biserica ortodoxă menționează uneori numele ei urmat de „Noua Evă”, deoarece smerenia sa a fost în opoziție cu păcatul Evei. Filosoful Iustin se referea prin secolul al doilea la faptul că Eva a dat naștere lui Cain „prin cuvântul Șarpelui”, dând dovadă „de nesupunere și răzvrătire”, aducând Moartea, în timp ce Maria, prin smerenie și credință a dat naștere Vieții. Sfântul Chiril și deasemenea Sfinții Părinți ai Sinodului de la Efes au subliniat că Maica Domnului, așa cum e denumită Maria în Biserica ortodoxă Română, trebuie numită Theotocos, adică Născătoare de Dumnezeu, pentru a insista asupra Întrupării imaculate și, mai ales, asupra faptului că ea nu reprezintă doar femeia care a dat naștere formei umane a Mântuitorului ci este Maica lui Dumnezeu-Fiul.

Cercetările teologice asupra afirmațiilor că

Maria a rămas „pururea fecioară” sunt complexe și depășesc cadrul acestui mic studiu. Totuși, trebuie să subliniem faptul că s-au făcut analogii între unele texte din Vechiul Testament (Cartea Regilor), unde se spune că Sfântul Chivot a fost dus către dealurile lui Iuda, ca o profecie ascunsă și faptul că și Maria s-a dus către munte, într-un oraș al lui Iuda. Aceeși apropiere se face și între modul în care a fost întâmpinat Chivotul și felul în care Elisabeta, verișoara sa însărcinată a întâmpinat-o pe Maria, închinându-i-se cu vorbele „Și de unde mie aceasta, să vină la mine Maica Domnului meu?”. Speculațiile despre legăturile maritale ale Mariei cu Iosif, după nașterea lui Iisus, precum și cele despre faptul că el ar fi avut frați și surori, sunt, adeseori, datorate greșitelor traduceri sau interpretări. Este interesant să ne oprim o clipă pentru a acorda atenție modului în care existența Mariei este tratată în sursele Coranului. Ea este singura femeie de care se amintește în versetele sfinte. Islamismul este prima mare religie apărută după creștinism și Iisus este acceptat ca fiind ultimul profet, accentuând însă importanța lui ca vestitor al venirii lui Mohamed.

Versetele coranice ne oferă informații despre prezența reală a Fecioarei Maria, pe care ei o mai numesc și „mama credincioșilor”. Maria s-a înălțat la Domnul pe data de 15 august și acest moment este celebrat din cele mai vechi timpuri. În ultimii nouă ani din viață, Maria ar fi trăit într-o mică localitate aflată în apropiere de Efes (Turcia), unde există și azi un loc numit Casa Fecioarei Maria, venerat deopotrivă de creștini dar și de musulmani. Un text apocrif, „Cartea lui Ioan despre Adormirea Mariei” spune că ea a murit la Ierusalim, în mod natural, ca orice om, dar, a treia zi după moarte, trupul ei a fost ridicat la cer, lucru subliniat și de faptul că mormântul a fost deschis și s-a constatat că era gol, găsindu-se numai giulgiul ei.

Trebuie amintit aici că Iisus, pe cruce, ar fi adresat apostolului Ioan câteva cuvinte prin care i-o încredința pe mama sa, pentru a avea griă de ea. Amănunte despre momentul Adormirii Mariei se află dintr-un document scris în secolul IV, care povestește că Maria se ruga la mormântul Fiului său, când i-a apărut Arhanghelul Gabriel care i-a spus că viața ei pe Pământ este pe sfârșite. Ea s-a întors la Betleem, pentru a muri acolo. Se spune că Apostolii au fost transportați de Duhul Sfânt către ea, pentru a o veghea în ultimile zile. Ei au transportat-o cu patul său la Ierusalim, unde se zice că ar fi apărut Iisus, spunându-i să nu se teamă. Apostolii i-au cântat un imn, ea s-a ridicat, i-a binecuvântat și a murit. Tot ei au înmormântat-o în Grădina Ghetsimani.

În secolele următoare au apărut și alte povestiri despre moartea ei, versiuni diferite care însă sunt de acord asupra afirmației că apostolii au fost alături de ea și că trupul său a fost ridicat la ceruri iar în criptă s-a găsit numai vâlul și un trandafir. Celebrarea morții sale la data de 15 august a fost stabilită de împăratul Mauriciu (528-603), cel care a rezidit Biserica Maicii Domnului, pe mormântul ei, descoperit aici, dar Biserica de Răsărit deja comemora data morții sale cu aproape două sute de ani mai devreme. Din punct de vedere al creștinilor ortodocși, începerea anului liturgic se consideră a fi la 8 septembrie, data nașterii Mariei iar sfârșitul anului liturgic se petrece la 15 august. În primele veacuri după ce creștinismul s-a răspândit, s-a vorbit despre un cult al Mariei. Chiar mai mult, unii istorici consideră că ideea de apoteozare a sa a fost o influență păgână, după cultul Zeiței Mame, care exista de milenii în vechiul Orient. Pe la mijlocul secolului al cincilea, a apărut, în Efes, „cultul marian”, ceea ce a dat naștere unor manifestări destul de agresive între adepții acestui cult și adversarii lor, ținând cont și de faptul că în Efes era reședința cultului zeiței-mame, Artemis.

După victoria celor care susțineau adorarea Mariei, nu a trecut mult și s-a ajuns ca la Roma să fie construită impozanta bazilică Santa Maria Maggiore, pe locul templului închinat zeiței romane Junona. În felul acesta, papa Sixtus al III-lea încerca să determine credincioșii să se roage Sfintei Fecioare Maria, renunțând la ritualurile păgâne. Lucrurile au evoluat apoi, chiar dacă asupra vieții și importanței sale au fost mereu divergențe între diferitele culte. Totuși, adorarea ei a continuat, ascendent. În pictură, sculptură, muzică, poezie, fecioara Maria are poziția sa extrem de bine reprezentată. Probabil în orice casă există cel puțin o icoană a Sfintei Maria. În toate, Fecioara Maria este reprezentată cu aceeași expresie de blândețe tristă, de duioșie și înțelegere, protejându-

și Fiul care, și El, la rândul său, o binecuvântează cu mâna dreaptă, în timp ce în mâna stângă ține un rotulus care simbolizează Evanghelia. Icoanele, deși variază ca figuri, poziție, expresie, respectă câteva simboluri importante.

Cele trei stele de pe maforionul Mariei simbolizează neprihănirea sa, faptul că ea a fost fecioară dinaintea nașterii, a rămas fecioară în timpul nașterii și după ce l-a adus pe lume pe Fiul său. Veșmintele sale sunt zugrăvite de obicei în culorile albastru, roșu și auriu, simbolizând slava sa, urcarea la ceruri și nemurirea, dar și omenia și curățenia deplină a Maicii Domnului. Roșul, în mod special, reprezintă maternitatea dumnezeiască. Este important să subliniem în încheiere că toată această simbolistică a fost adânc impregnată în sufletul țaranului român, căci icoanele țărănești, naive, pe sticlă sau lemn, au respectat-o întocmai.

Eugenia Duță

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ *Independența
prin Cultură*